

ТИПОВА ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Професійна
майстерність асистента вчителя: супровід та індивідуалізація»
Розробник(и): ФОП Лапіна Людмила Вікторівна ЄДРПОУ 1862844944
Рецензент(и): Фізична особа підприємець Л.В. Лапіна
Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми – Асистент вчителя є невід’ємною складовою інклюзивного процесу, забезпечуючи підтримку дітей з ООП та допомагаючи вчителю в організації навчання в класі.

Цільова група: Асистенти вчителів початкової та базової школи, вихователі інклюзивних груп.

Обсяг (тривалість): Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06–1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

Особливості реалізації програми – Програма має модульну структуру та реалізується у вигляді окремих освітніх циклів. У межах одного освітнього циклу слухач обирає одну або кілька тем відповідно до власних освітніх потреб. Кожна тема є логічно завершеним освітнім компонентом та може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг підвищення кваліфікації в межах одного циклу формується шляхом накопичення обраних тем і становить від 2 до 30 годин. Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Мета підвищення кваліфікації – Підвищення професійної готовності асистентів вчителя до якісного інклюзивного навчання.

Завдання підвищення кваліфікації:

- Вивчення функціональних обов’язків та етики асистента
- Методика адаптації навчального контенту для різних категорій ООП
- Співпраця з батьками та фахівцями ІРЦ
- Психологічна підтримка учнів у класі

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- інклюзивна компетентність
- психолого-педагогічна майстерність
- командна взаємодія

Очікувані результати підвищення кваліфікації: Асистенти

вдосконалять навички ефективної допомоги дітям, стаючи ключовою ланкою у забезпеченні якісної та доступної освіти для кожного учня.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації – Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проєктній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації – Сертифікат або свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчально-тематичний план відображає перелік можливих курсів (тем), що реалізуються в межах програми. Проходження всіх тем, наведених у плані, не є обов'язковим. Кожна тема є окремим освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно.

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
1	Тест основної теми	1	1-29	2-30
2	Асистент вчителя. Формування знань про принципи та цінності інклюзії.	1	1-29	2-30
3	Принципи командної взаємодії в інклюзивному процесі.	1	1-29	2-30
4	Особливості організації інклюзивного навчання в ЗЗСО. Зміни у чинному законодавстві.	1	1-29	2-30
5	Будуємо мости до успіху: інклюзивна освіта для дітей з ООП в умовах воєнного стану.	1	1-29	2-30
6	Особливості освітнього процесу при роботі з дітьми ООП на уроках іноземної мови	1	1-29	2-30
7	Розвиток мовлення та комунікації у дітей з ООП	1	1-29	2-30
8	Доматематична підготовка дошкільників	1	1-29	2-30
9	Термічна та хімічна травма серед дітей: особливості діагностики і надання першої медичної допомоги	1	1-29	2-30
10	Сексуальна освіта в умовах інформатизації суспільства	1	1-29	2-30
11	Логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку. Інклюзія в ЗДО.	1	1-29	2-30
12	Моніторинг ІПР та критерії оцінювання. Підлаштовування під конкретні потреби і можливості дитини з ООП.	1	1-29	2-30
13	Формування резильєнтності учасників освітнього процесу під час запровадженого воєнного стану і у період відновлення України.	1	1-29	2-30
14	Практичні рекомендації для успішного впровадження інклюзивного навчання у НУШ.	1	1-29	2-30
15	Створення ситуації успіху для дітей з ООП у інклюзивному класі.	1	1-29	2-30
16	Урок мовно-літературної галузі для дітей з РАС. Інклюзія	1	1-29	2-30
17	Пізнавальна магія слів: Лексичний розряд для учнів з аутизмом. Інклюзія	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
18	Розвиток компетентностей вчителя-дефектолога. Практичні рекомендації по навчанню дітей з ООП в інклюзивному класі .	1	1-29	2-30
19	Висновок про комплексну оцінку дитини з особливими освітніми потребами, як основа для ІПР.	1	1-29	2-30
20	Комплексна взаємодія з учнями з особливими освітніми потребами. Інклюзія.	1	1-29	2-30
21	Дослідницькі задачі: вивчення фізики через експеримент	1	1-29	2-30
22	Організація інклюзивного навчання у закладі: покроковий алгоритм	1	1-29	2-30
23	Засади комплексного психолого-педагогічного втручання при розладах аутистичного спектра	1	1-29	2-30
24	Створення інклюзивного середовища для дітей з РАС	1	1-29	2-30
25	Біоенергопластика в системі корекційної роботи з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення	1	1-29	2-30
26	Інтеграція каністерапії та собак емоційної підтримки в інклюзивну освіту: інноваційні підходи та результати	1	1-29	2-30
27	Інклюзивна освіта з чотирилапими помічниками: практичне використання тварин для підтримки учнів	1	1-29	2-30
28	Комплексний підхід у корекційній роботі: використання енергетичних методів для розвитку мовлення у дітей з ООП	1	1-29	2-30
29	Інклюзивне навчання: розвиток мовлення у дітей, від норми до порушень.	1	1-29	2-30
30	Стратегії навчання в інклюзивному класі для дітей з РАС	1	1-29	2-30
31	ІПР - інструкція до серця дитини: як створити ефективну індивідуальну програму розвитку.	1	1-29	2-30
32	Рівні можливості у інклюзивному класі: цифрові, мовні та соціальні інструменти підтримки.	1	1-29	2-30
33	Індивідуальна програма розвитку на практиці: як скласти, виконати і не загубитись у документах ЗЗСО	1	1-29	2-30
34	Навчання дитини з розладами спектру аутизму: поведінкові стратегії для вчителя початкової школи.	1	1-29	2-30
35	Логопед у команді: корекція порушень читання та письма.	1	1-29	2-30
36	Невидимі труднощі: РДУГ, дислексія, тривожність — практичний посібник для вчителя-предметника	1	1-29	2-30
37	РДУГ, дислексія, тривожність у класі - практичний путівник для вчителя-предметника	1	1-29	2-30
38	ІПР без паніки - як скласти, виконати і не загубитись у документах ЗЗСО	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
39	Дитина з аутизмом у початковій школі - робочі поведінкові стратегії для вчителя	1	1-29	2-30
40	Корекція порушень читання і письма - роль логопеда в команді супроводу	1	1-29	2-30

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

Тема 1. Тест основної теми

Ключові питання теми: Зміст програми Зміст програми Зміст програми Зміст програми Зміст програми Зміст програми Зміст програми

Тема 2. Асистент вчителя. Формування знань про принципи та цінності інклюзії.

Ключові питання теми: Професійний розвиток педагогічних працівників відповідно до державної політики у галузі інклюзивної освіти та забезпечення якості інклюзивного навчання

Тема 3. Принципи командної взаємодії в інклюзивному процесі.

Ключові питання теми: Професійний розвиток педагогічних працівників відповідно до державної політики у галузі інклюзивної освіти та забезпечення якості інклюзивного навчання

Тема 4. Особливості організації інклюзивного навчання в ЗЗСО. Зміни у чинному законодавстві.

Ключові питання теми: 1. Організація інклюзивного навчання у 2022-2023 н.р. 2. Актуальні зміни до чинного законодавства в частині інклюзивного навчання

Тема 5. Будуємо мости до успіху: інклюзивна освіта для дітей з ООП в умовах воєнного стану.

Ключові питання теми: Курс України на європейську інтеграцію вимагає перегляду пріоритетів державної політики у сфері освіти, зокрема впровадження таких підходів до навчання дітей з особливими освітніми потребами, які б базувались на засадах рівних можливостей та доступу до якісної освіти. Організація інклюзивного навчання в умовах децентралізації. Як краще забезпечити якісну освіту своїм вихованцям з урахуванням основних тенденцій та ресурсів щодо здобуття освіти осіб з особливими освітніми потребами

Тема 6. Особливості освітнього процесу при роботі з дітьми ООП на уроках іноземної мови

Ключові питання теми: Сучасний світ диктує безліч нових правил при роботі в навчальному закладі. Так, щороку збільшується кількість дітей з ООП, та розширюється спектр нозологій, тому сучасний вчитель повинен завжди бути готовим до змін, які диктує життя.

Тема 7. Розвиток мовлення та комунікації у дітей з ООП

Ключові питання теми: 1. Створення безпечного інклюзивного середовища 2. Підтримка дітей з ООП в освітньому процесі в частині розвитку мовлення 3. Практичні аспекти розвитку навичок комунікації в дітей з ООП

Тема 8. Доматематична підготовка дошкільників

Ключові питання теми: ознайомлення з концептуальними та

теоретичними положеннями логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку передбаченими освітнім напрямом «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»; сутність методів виконання логічних операцій в закладах дошкільної освіти в різних вікових групах; проблемно-ігрових технологій логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку;

Тема 9. Термічна та хімічна травма серед дітей: особливості діагностики і надання першої медичної допомоги

Ключові питання теми: В умовах сьогодення всі учасники освітнього процесу є загрозливими до отримання термічні та хімічних опіків. В зв'язку із цим, питання профілактики, діагностики локальних змін, надання першої медичної допомоги є актуальними.

Тема 10. Сексуальна освіта в умовах інформатизації суспільства

Ключові питання теми: 1 Що являє собою сексуальне здоров'я та сексуальні права людини; 2 Значення культури згоди; 3 Які існують виклики і загрози щодо посягань на статеву свободу та статеву недоторканність, які чатують на людину в інформаційному просторі, та як захиститися від них; 4 Важливість сексуальної освіти; 5 Чи бути сексуальної освіти в Україні?

Тема 11. Логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку. Інклюзія в ЗДО.

Ключові питання теми: ознайомлення з концептуальними та теоретичними положеннями логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку передбаченими освітнім напрямом «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»; сутність методів виконання логічних операцій в закладах дошкільної освіти в різних вікових групах; проблемно-ігрових технологій логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку;

Тема 12. Моніторинг ІПР та критерії оцінювання. Підлаштування під конкретні потреби і можливості дитини з ООП.

Ключові питання теми: Шлях до успіху учня з особливими освітніми потребами, до якого долучилась велика кількість фахових спеціалістів, виглядає як американські гірки з перепонами. Ми спостерігаємо за учнем в умовах школи пильно, щоб не упустити необхідні нам моменти. Ми цілою командою супроводу складаємо та реалізовуємо індивідуальний освітній маршрут. Саме тут і зараз ми маємо можливість оцінити ефективність наших методів та прийомів у роботі. Саме від висновків пройденого шляху залежать наші подальші дії, адже маршрут учня продовжується.

Тема 13. Формування резильєнтності учасників освітнього процесу під час запровадженого воєнного стану і у період відновлення України.

Ключові питання теми: поняття і структура резильєнтності; поетапність формування резильєнтності; виклики і шляхи подолання стресогенних чинників в навчальній взаємодії і комунікації учасників освітнього процесу

Тема 14. Практичні рекомендації для успішного впровадження інклюзивного навчання у НУШ.

Ключові питання теми: Інклюзивне навчання вважають альтернативою інтернатній системі. А це означає, що всі учні можуть навчатися в школах за місцем проживання, в загальноосвітніх класах, в яких в разі необхідності їм буде надаватися підтримка як у навчальному процесі, так і з перепланування школи, класів, програм і діяльності з тим, щоб всі учні без виключення навчалися і проводили час разом. Під час мого виступу я поділюся практичним досвідом навчання дитини з ООП в інклюзивному класі початкової школи.

Тема 15. Створення ситуації успіху для дітей з ООП у інклюзивному класі.

Ключові питання теми: Створення інклюзивного освітнього середовища, надає кожній дитині можливість отримати якісну та індивідуалізовану освіту, сприяючи розвитку її потенціалу та соціально-емоційного самопочуття. Програма передбачає знайомство педагогів із формами та методами роботи, які сприятимуть розвитку соціальних навичок дитини з ООП, включаючи співпрацю, комунікацію та взаємодію, щоб діти вчилися жити та навчатися разом.

Тема 16. Урок мовно-літературної галузі для дітей з РАС. Інклюзія

Ключові питання теми: 1 особливості кожного рівня підтримки на соціоадаптаційних труднощах; 2 особливості впровадження та реалізації спеціальних методів та технік у навчальному та корекційному процесі; 3 практичні поради щодо напрямків роботи фахівців з учнем з РАС

Тема 17. Пізнавальна магія слів: Лексичний розряд для учнів з аутизмом. Інклюзія

Ключові питання теми: 1 особливості кожного рівня підтримки на соціоадаптаційних труднощах; 2 особливості впровадження та реалізації спеціальних методів та технік у навчальному та корекційному процесі; 3 практичні поради щодо напрямків роботи фахівців з учнем з РАС

Тема 18. Розвиток компетентностей вчителя-дефектолога. Практичні рекомендації по навчанню дітей з ООП в інклюзивному класі .

Ключові питання теми: Сучасна школа відчуває потребу в отриманні практичних знань та умінь, а також чітких зрозумілих алгоритмів роботи, що дають змогу швидкого реагування в умовах роботи в інклюзивному класі з дітьми із ООП різних нозологій. Навчальний курс створено таким чином, щоб забезпечити спільне бачення всіма учасниками освітнього процесу виникнення можливих проблемних ситуацій та дати можливість організувати в інклюзивному класі максимально ефективну роботу відповідно до індивідуальних особливостей кожної дитини.

Тема 19. Висновок про комплексну оцінку дитини з особливими освітніми потребами, як основа для ІПР.

Ключові питання теми: Вивчення структури комплексної оцінки .

Тема 20. Комплексна взаємодія з учнями з особливими освітніми потребами. Інклюзія.

Ключові питання теми: Вивчення структури комплексної оцінки .

Тема 21. Дослідницькі задачі: вивчення фізики через експеримент

Ключові питання теми: У сучасній практиці вивчення фізики є тенденція до переобтяження текстовими завданнями та нестача практичного, експериментального досвіду. Пропонуються перевірені на практиці способи обходження основних проблем по впровадженню практичної діяльності учнів - нестачі обладнання, переповнення класів, малої кількості годин на фізику, недостатньої вмотивованості учнів. В програмі будуть показані практичні завдання в межах програми 7-го класу, які використовувалися впродовж 5 років на уроках в школі Базис.

Тема 22. Організація інклюзивного навчання у закладі: покроковий алгоритм

Ключові питання теми: 1. Нормативно-правове забезпечення впровадження інклюзивної освіти у закладі. 2.Зміни у документації закладу. 3.Документація асистента вчителя/вихователя. 4.Команда психолого-педагогічного супроводу. 5.Висновок ІРЦ як джерело

інформації для забезпечення якісної освіти осіб з ООП.

Тема 23. Засади комплексного психолого-педагогічного втручання при розладах аутистичного спектра

Ключові питання теми: Програма лекції охоплює основні характеристики та прояви розладів аутистичного спектра РАС. Окреслюються ключові принципи комплексного психолого-педагогічного підходу, зокрема індивідуальні навчальні плани та поведінкові стратегії. Розглядаються методи розвитку соціальних та комунікативних навичок. Педагогам надаються практичні рекомендації щодо адаптації навчального середовища для дітей з РАС.

Тема 24. Створення інклюзивного середовища для дітей з РАС

Ключові питання теми: Програма лекції охоплює основні характеристики та прояви розладів аутистичного спектра РАС. Окреслюються ключові принципи комплексного психолого-педагогічного підходу, зокрема індивідуальні навчальні плани та поведінкові стратегії. Розглядаються методи розвитку соціальних та комунікативних навичок. Педагогам надаються практичні рекомендації щодо адаптації навчального середовища для дітей з РАС.

Тема 25. Біоенергопластика в системі корекційної роботи з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення

Ключові питання теми: Робота з дітьми з ООП потребує постійного саморозвитку та самовдосконалення педагогів, пошуку нових форм, методів, прийомів, засобів корекційного впливу для отримання позитивних результатів. Програма побудова таким чином, щоб розкрити особливості дітей з тяжкими порушеннями мовлення, допомогти зрозуміти наскільки важливий комплексний підхід у роботі з ними та вказати на особливості роботи з використанням біоенергопластики

Тема 26. Інтеграція каністерапії та собак емоційної підтримки в інклюзивну освіту: інноваційні підходи та результати

Ключові питання теми: Сучасна інклюзивна освіта потребує комплексних та інноваційних рішень для забезпечення ефективного включення дітей з обмеженою функціональністю чи особливими освітніми потребами у навчальний процес. Каністерапія та залучення спеціально підготовлених собак емоційної підтримки – це сучасні методики, які сприяють гармонійному розвитку когнітивних навичок, емоційної стійкості та формуванню комфортних соціальних зв'язків. Навчальний курс досліджує практичні аспекти застосування каністерапії в освітньому середовищі, демонструючи її вплив на всі сторони інклюзії: учнів, педагогів, батьків та освітні спільноти. Особливу увагу приділено результатам у покращенні міжособистісної взаємодії, формуванні навичок співпраці та створенні сприятливого навчального середовища.

Тема 27. Інклюзивна освіта з чотирилапими помічниками: практичне використання тварин для підтримки учнів

Ключові питання теми: Сучасна інклюзивна освіта потребує комплексних та інноваційних рішень для забезпечення ефективного включення дітей з обмеженою функціональністю чи особливими освітніми потребами у навчальний процес. Каністерапія та залучення спеціально підготовлених собак емоційної підтримки – це сучасні методики, які сприяють гармонійному розвитку когнітивних навичок, емоційної стійкості та формуванню комфортних соціальних зв'язків. Навчальний курс досліджує практичні аспекти застосування каністерапії в освітньому середовищі, демонструючи її вплив на всі сторони інклюзії: учнів, педагогів, батьків та освітні спільноти. Особливу увагу приділено результатам у покращенні міжособистісної взаємодії, формуванні навичок співпраці та створенні сприятливого навчального середовища.

Тема 28. Комплексний підхід у корекційній роботі: використання енергетичних методів для розвитку мовлення у дітей з ООП

Ключові питання теми: Робота з дітьми з ООП потребує постійного саморозвитку та самовдосконалення педагогів, пошуку нових форм, методів, прийомів, засобів корекційного впливу для отримання позитивних результатів. Програма побудова таким чином, щоб розкрити особливості дітей з тяжкими порушеннями мовлення, допомогти зрозуміти наскільки важливий комплексний підхід у роботі з ними та вказати на особливості роботи з використанням біоенергопластики

Тема 29. Інклюзивне навчання: розвиток мовлення у дітей, від норми до порушень.

Ключові питання теми: Вплив мовлення на навчальний процес та соціалізацію Етапи формування звуковимови, лексики, граматики та зв'язного мовлення Методи діагностики мовленнєвих порушень

Тема 30. Стратегії навчання в інклюзивному класі для дітей з РАС

Ключові питання теми: Сучасний заклад освіти потребує ефективних технологій навчання дітей в інклюзивному класі; методичних рекомендацій щодо адаптації навчального середовища; методичних прийомів, що уможливають забезпечення навчальних потреб учнів в інклюзивних умовах закладу загальної середньої освіти; поради, що сприятимуть удосконаленню інклюзивної практики.

Тема 31. ІПР - інструкція до серця дитини: як створити ефективну індивідуальну програму розвитку.

Ключові питання теми: Інклюзивна освіта не стоїть на місці, а йде вперед! Діти з особливими освітніми потребами мають свою програмку розвитку, як квиток до успішного навчання! Дати зрозуміти вчителям-предметникам, що вони також мають докласти зусилля, щоб створити ІПР!

Тема 32. Рівні можливості у інклюзивному класі: цифрові, мовні та соціальні інструменти підтримки.

Ключові питання теми: Практичні кейси у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, поради де брати ресурси, щоб не вигоріти.

Тема 33. Індивідуальна програма розвитку на практиці: як скласти, виконати і не загубитись у документах ЗЗСО

Ключові питання теми: В зв'язку з набранням чинності змін 01.08.26 року до Постанови #957 виникла необхідність у роз'ясненні актуальних аспектів організації інклюзивного навчання в ЗЗСО та розробці індивідуальної програми розвитку особи з ооп нового зразка

Тема 34. Навчання дитини з розладами спектру аутизму: поведінкові стратегії для вчителя початкової школи.

Ключові питання теми: Навчання дітей з розладами аутистичного спектру має свої особливості. Педагоги та батьки стикаються із багатьма труднощами соціалізації дитини у навчальному закладі, без якої неможливе успішне навчання. Пропоную практичні рекомендації, щодо подолання цих труднощів.

Тема 35. Логопед у команді: корекція порушень читання та письма.

Ключові питання теми: Розкриваються актуальній проблемі подолання дислексії та дисграфії у учнів за допомогою злагодженої роботи шкільної команди, психофізіологічні причини порушень читання й письма та описуються специфічні помилки-маркери, які має вчасно помітити вчитель. Модель взаємодії між логопедом, педагогом та асистентом.

Практичний блок містить готові кейси, нейроігри та вправи, які вчитель може легко інтегрувати у структуру звичайного уроку для підтримки дитини.

Тема 36. Невидимі труднощі: РДУГ, дислексія, тривожність — практичний посібник для вчителя-предметника

Ключові питання теми: Педагогам сучасної школи важливо опанувати знаннями і вміннями надання допомоги та організації навчання для дітей із РДУГ, що уможливить створення доступного, безпечного освітнього середовища для них, організацію конструктивної взаємодії усіх учасників освітнього процесу, надання можливості усім учням здобувати якісну освіту, незалежно від їхніх особливостей.

Тема 37. РДУГ, дислексія, тривожність у класі - практичний путівник для вчителя-предметника

Ключові питання теми: Педагогам сучасної школи важливо опанувати знаннями і вміннями надання допомоги та організації навчання для дітей із РДУГ, що уможливить створення доступного, безпечного освітнього середовища для них, організацію конструктивної взаємодії усіх учасників освітнього процесу, надання можливості усім учням здобувати якісну освіту, незалежно від їхніх особливостей.

Тема 38. ІПР без паніки - як скласти, виконати і не загубитись у документах ЗЗСО

Ключові питання теми: В зв'язку з набранням чинності змін 01.08.26 року до Постанови #957 виникла необхідність у роз'ясненні актуальних аспектів організації інклюзивного навчання в ззсо та розробці індивідуальної програми розвитку особи з ооп нового зразка

Тема 39. Дитина з аутизмом у початковій школі - робочі поведінкові стратегії для вчителя

Ключові питання теми: Навчання дітей з розладами аутистичного спектру має свої особливості. Педагоги та батьки стикаються із багатьма труднощами соціалізації дитини у навчальному закладі, без якої неможливе успішне навчання. Пропоную практичні рекомендації, щодо подолання цих труднощів.

Тема 40. Корекція порушень читання і письма - роль логопеда в команді супроводу

Ключові питання теми: Розкриваються актуальній проблемі подолання дислексії та дисграфії в учнів за допомогою злагодженої роботи шкільної команди, психофізіологічні причини порушень читання й письма та описуються специфічні помилки-маркери, які має вчасно помітити вчитель. Модель взаємодії між логопедом, педагогами та асистентом. Практичний блок містить готові кейси, нейроігри та вправи, які вчитель може легко інтегрувати у структуру звичайного уроку для підтримки дитини.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність

6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

Основна література:

1. Айві А. Цілеспрямоване інтерв'ювання і консультування: сприяння розвитку клієнта. Пер. з англ. Київ.: Сфера, 1998. 342 с.
2. Барна І.В. Біологія. Методика розв'язування задач: Навчальний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2009. 216 с.
3. Безпечна і дружна до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В.Пономаренко, Т.Воронцова, О.Сакович. URL: <http://surl.li/dwuik>
4. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: [монографія]. Київ : Атіка, 2008. 684 с.
5. Бізнес-планування: навч. посіб. / Т.Г.Васильців, Я.Д.Кочмарик, В.І.Блонська, Р.Л.Лупак. Київ: Знання, 2013. 207 с.
6. Біла книга. Навчання через гру та діяльнісний підхід: огляд доказів./Дж.М.Зош, Е.Дж.Хопкінс, Х.Дженсен, К.Лю, Д.Ніл, К.Хірш-Пасек, С.Л.Соліс, Д.Вайтбред. The LEGO Foundation, 2017. 39 с. URL: <https://cutt.ly/h1FRr1i>
7. Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ : Державна служба якості освіти, 2019. 240 с. URL: <https://bit.ly/3WgK1Ou>
8. Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О., Ліннік О. О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. 2-ге видання, перероб. і доп. Київ, Державна служба якості освіти, 2021. 350 с.
9. Богомолець О. В. та ін. Екстрена медична допомога (догоспітальні протоколи) : посібник / за ред. Богомолець О.В., Роціна Г.Г. Київ : Юстон, 2016. 211 с. : іл.
10. Богомольний Б.Р., Кононенко В.В. Медицина екстремальних ситуацій: навч. посіб. Одеса: Одеський держ. мед. ун-т, 2001. 412 с. URL: <https://bit.ly/3VypwoI>
11. Васильченко А.А. та ін. Епідеміологія. Київ: Здоров'я, 1993. 464 с.
12. Викладання біології у профільних класах. Випуск 4. Факультативний курс «Еволюція систем органів. Філогенія органічного світу». Частина І /Л.Т. Петренко, Л.П. Петренко. Харків: Вид. група «Основа», 2009. 141 с.
13. Використання ігрових технологій під час вивчення біології / Уклад. К.М. Задорожний. Харків: Вид. група «Основа», 2010. 141 с.
14. Вознюк Т.В. Сучасні ігрові види спорту: теорія та методика викладання: навчальний посібник. Вінниця:ФОП Корзун Д.Ю., 2017. 248 с. URL: <http://library.vspu.net/bitstream/handle/123456789/2367/D12.pdf> Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навчальний посібник / Н. П. Волкова. - К. : ВЦ «Академія», 2006. - 256 с.
15. Воронова С. В. Коуч-технологія для директора школи. Управління

школою. 2018. №31-33. С. 80-94.

16. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: Віват, 2022. 512 с. (Серія «Саморозвиток»).
17. Гусак В.М. Нові ролі педагога у контексті реформ сучасної української школи. Матеріали Науково-практичної конференції «Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ». URL: <http://conf.zipro.net.ua/?p=79>
18. Даниленко Л.І. Вивчення фізичних явищ у живій природі у процесі викладання курсу біології: навч.- методичний посібник / Л.І. Даниленко. Черкаси: Редакційно-видавничий відділ Черкаського ОІПОПП, 2010. 110 с.
19. Даниленко Л.І. Видатні вітчизняні біологи як учені й особистості: метод. посібник / Л.І. Даниленко, І.Ю. Гогайзель, Л.І. Гнед та ін. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2019. 91 с.
20. Даниленко Л.І. Світочі української науки: життя та наукова діяльність: метод. посібник /Л.І. Даниленко, І.Ю. Гогайзель, Л.І. Гнед та ін. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2018. 104 с.
21. Данило Косенко. Як створити шкільний простір, що мотивуватиме учнів навчатися. URL: <https://bit.ly/3kM3eY4>
22. Дардан Т. С. Комплексні, інтегровані уроки як засіб розвитку креативності школярів. Обдарована дитина. 2013. № 5. С. 17-21.
23. Державний стандарт початкової освіти : постанова КМУ від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови КМУ від 24.07.2019 №688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF>
24. Деякі питання організації та проведення супервізії: наказ МОН від 18.10.2019 р. №1313. URL: <https://bit.ly/3Vm9jeg>
25. Джежелей О., Ємець А., Коваленко О. Читаємо та граємо в театр. 1-4 класи. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 80 с.
26. Дитяча та юнацька психотерапія. Теорія і практика в сучасних наукових дослідженнях / За заг. ред. Г. Католик. Колективна монографія. Львів : Астролябія, 2012. 312 с.
27. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник, 3-тє вид., випр. Київ : Академвидав, 2015. 304 с.
28. Дії населення в умовах надзвичайних, несприятливих побутових та нестандартних ситуацій: практичний посібник / М.А. Скидан, О.М. Євдін, В.М. Могильниченко, О.В. Горіцький, О.П. Жихарев, О.М. Крикун; За заг. редакцією к.м.н. М.А. Скидана. Київ: Атіка-Н, 2007. 92 с.
29. Дубицкий А.Е., Семенов И.А., Чепкий Л.П. Медицина катастроф. Київ: Здоров'я, 1993. 462 с.
30. Дуткевич Т.В. Техніка управлінської діяльності в закладі освіти. Київ: КНТ, 2020. 194 с.
31. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н. П. Наволокова. Харків : Вид. група «Основа». Серія «Золота педагогічна скарбничка». 2009. 176 с.
32. Європейське мовне портфоліо (методичний посібник). URL: <http://surl.li/eakzd>
33. Євтух М. Б., Пінковська Е. А., Черкашина Т. В. Методики особистісно-професійного самовдосконалення суб'єкта педагогічної діяльності на засадах самопізнання : навч.-метод. посіб. : для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2015. 400 с.
34. Євтух М.Б., Черкашина Т.В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення : підручник. Черкаси : Видав. Чабаненко Ю.А., 2017. 348 с.
35. Зеленська Л. Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). Молодь і ринок. № 9(195). 2021 С. 16-20.
36. Зеленська Л.Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). Молодь і ринок. № 9(195). 2021 С. 16-20.
37. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна

монографія / За заг. редакцією Г. Л. Єфремової. Суми : вид-во «СумДПУ імені А. С. Макаренка», 2020. 444 с.

38. Клокар Н. І. Освітній кластер як альтернативна модель професійного розвитку керівників закладів освіти. Вісник післядипломної освіти. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 6 (35). С. 94-109.
39. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: <https://bit.ly/3Fju05x>. Дата перегляду: 30.11.2022.
40. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст. 458.
41. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст.458.
42. Костюк А. В. (2014). Емоційний інтелект та шляхи його розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету, 2014. № 2. С. 85-89.
43. Котлер Ф. Стратегічний маркетинг для навчальних закладів / Ф. Котлер, Карен Ф. А. Фокс ; пер. с англ. Київ : УАМ, Вид. Хімджест, 2011. 580 с.
44. Кочан І.М. Лінгвістичний аналіз тексту/ навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 423 с.
45. Кочкурова О. В. Динаміка професійної ідентичності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 12. Вип. 25 (49). Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. С. 200-205.
46. Крутий К.Л., Стеценко І.Б. Парціальна програма формування культури інженерного мислення в дітей передшкільного віку «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт». Освітній напрям «Технології або Таємничі перетворення». Запоріжжя: ТОВ«ЛПКС» ЛТД, 2020. 192 с.
47. Кудін В.С. Використання засобів інтернет-технологій під час дистанційного навчання в закладах освіти Черкащини. Навчально-методичний посібник. Черкаси. 2021. 84с.
48. Кудін В.С. Партнерська взаємодія – основа освітнього процесу НУШ. Навчально-методичний посібник. Черкаси. 2022. 128 с.
49. Литвиненко Г., Клясен Н. Управління проектами: сутність та особливості застосування в освіті. Рідна школа. 2017. №11-12. С. 39-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2017_11-12_9
50. Лоулер Е. та ін. Мотиваційний менеджмент: теоретичний аспект. Київ, 2017. 160 с.
51. Лук'янова Л.Б. та ін. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: [монографія]. Київ : Педагогічна думка, 2012. 272 с.
52. Любченко Н. В. Потенціал кластерних механізмів в управлінні освітою в умовах децентралізації влади. Вісник післядипломної освіти. Серія: Управління та адміністрування. 2016. Вип. 2 (31). С. 65-81.
53. Лютко О. М. Запровадження мотиваційного менеджменту в закладі освіти / О. М. Лютко. - Рівне : РОГІПО, 2018. - 180 с.
54. Матвієнко О. Інформаційний менеджмент: аналіз предметної галузі. Вісник Книжкової палати. 2004. № 8. С. 13-17.
55. Менеджмент освітньої організації. Харків : ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.
56. Менеджмент та маркетинг в сучасних освітніх організаціях: колект. навч. посіб. / Авт. колектив: за ред. З.В. Рябової. - Київ : НАПН України, Ун-т менедж. освіти, 2021.-273 с.
57. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в школах у 2022/2023 навчальному році / М-во освіти і науки України. Київ, 2022. URL: <https://bit.ly/3VVIO0D>
58. Мова і міжкультурна комунікація : теорія та практика : колективна монографія / за наук. ред. Н. Сизоненко. Київ: Вид-во Ліра-К, 2020. 256 с.
59. Навчальна кінезіологія: проста гімнастика для мозку. URL: <https://bit.ly/3XKqdVt>
60. Навчання, досвід, наставництво. Інформаційний бюлетень За медичні права. Квітень 2011. № 4. С. 2-3. URL:

<http://lviv.medprof.org.ua/uploads/media/2-3.pdf>

61. Нова українська школа : методика навчання інтегрованого курсу «Українська мова» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного навчання : навчально-методичний посібник / М. Васьуленко. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2019. 192 с.
62. Нова українська школа : організація медіаосвіти в початковій школі : навчально-методичний посібник / І.Старачіна, О. Волошенюк, О.Мокрогуз, О.Ганик. Київ : ПРОПАПІР, 2021. 160 с.
63. Новгородська Ю. Г. Маркетингові технології як засіб ефективного управління закладом освіти / Ю. Г. Новгородська // In: The 7th International scientific and practical conference "World science: problems, prospects and innovations" (March 24—26, 2021). Perfect Publishing, Toronto, Canada. - 2021. - С. 592-601.
64. Овчаренко О.П., Лазар А.П., Матюшко Р.П. Основи радіаційної медицини: навч. посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2002. 208 с.
65. Онопрієнко О. Нова українська школа : інноваційна система оцінювання результатів навчання учнів початкової школи : навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 208 с.
66. Освітнє лідерство : від теорії до практики : монографія / За наук. рсд. В. Р. Міляєвої ; Київський університет імені Бориса Грінченка [Електронне видання]. - Київ ; Кривий Ріг : вид. Р. А. Козлова, 2021. -296 с.
67. Освітня програма навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3ckLjDp>
68. Ощепко Т.В. Професійна компетентність керівника загальноосвітнього навчального закладу. URL: <https://bit.ly/3vbYTQA>
69. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин. Київ: Кондор, 2008. 356 с.
70. Петрушкевич О. Ненасильницьке спілкування у школі – міф чи реальність? URL: <https://bit.ly/3EWB2eB>
71. Повстин О. В. Інтеграція знань як один з дидактичних принципів сучасної освіти. URL: http://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/povstyn_10.pdf.
72. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ від 27.12.2019 № 1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
73. Правило кисневої маски для педагогів: практичні вправи для відновлення в травматичних обставинах від Тетяни Тимошенко. URL: <https://bit.ly/3uydYxV>
74. Про анкету самооцінювання : наказ Державної служби якості освіти України від 29 березня 2021 № 01-11/26. URL: <https://sqe.gov.ua/law/pro-anketu-samoocinyuvannya/>
75. Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій : Постанова КМУ від 26.01.2015 р. № 18.
76. Про деякі питання організації надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти : Наказ МОН від 20.09.2024 №1349. URL: <https://bit.ly/4gz4fh2>
77. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти : Наказ МОН України від 13.07.2021 № 813. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0813729-21#Text>
78. Про затвердження Порядку надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) : Наказ МОН від 14.06.2024 № 855. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1201-24#Text>
79. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>

80. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі : указ Президента України від 25.05.2020 №195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>
81. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
82. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 05.12.2015 № 389-VIII-XII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
83. Програма PISA (програма міжнародного оцінювання учнів). Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. 2011. № 11-12. С. 39-68. URL: <http://surl.li/edklu>
84. Пушкарьова Т. О. Педагогічне проектування в системі загальної середньої освіти: теорія і практика: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2017. 308 с.
85. Редько В.Г. Конструювання змісту шкільних підручників з іноземних мов: теорія і практика: монографія / В.Г. Редько. Київ: Педагогічна думка, 2017. 628 с.
86. Розвиваємо громадянські компетентності : другий клас / під заг. ред. Н.Бібік, Н.Софій. Київ, 2019. URL: http://www.ussf.kiev.ua/images/project-50/2class_5-Vartist_4.pdf
87. Романовський О.Г., Гура Т.В., Книш А.Є., Бондаренко В.В. Теорія і практика формування лідера: навч. посіб. Харків, 2017. 100 с
88. Романовський О.Г., Михайличенко В.Є., Грень Л.М. Педагогіка лідерства: монографія. Харків: НТУ «ХПІ», 2018. 450 с.
89. Савченко О.Я. Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання : методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.
90. Сайт. Державна служба якості освіти. Інституційний аудит. URL: <https://sqe.gov.ua/>
91. Самооцінювання закладу освіти: ефективний інструмент підвищення управлінської діяльності. URL: <https://bit.ly/3wUZ8lt>
92. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти : наказ МОЗ України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
93. Северинова А.М., Якуша Л.Г. Фізика на кухні. Експеримент в домашніх умовах. Програма курсу за вибором з фізики для 8 класу. Черкаси: ЧОПОПП, 2021. 16 с.
94. Сенчина Н. Г. Формування педагогічної рефлексії учителів гуманітарних спеціальностей у післядипломній освіті : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2019. 22 с.
95. Скиба М. Цінності в школі – від глухої оборони до навігації в незвіданому. Нова українська школа. URL: <https://bit.ly/3UrXXnA>
96. Скиба Микола. Краще разом. Що таке педагогіка партнерства і навіщо вона в НУШ. URL: <https://bit.ly/30xzdEL>
97. Спрощене оподаткування – загальноприйнята світова практика. URL: <http://www.academia.org/ua/?p=282>.
98. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В. Кухаренко та ін. ; за ред. В. Кухаренка. Харків : Міськдрук, 2016. 284 с.
99. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д. / Наук. ред., передм. О.І.Пометун. Київ: Плеяди, 2006. 220 с.
100. Тимошко Г. М. Особливості розвитку організаційної культури керівника в системі управління загальноосвітнім навчальним закладом. Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. / ред. кол.: О. Л. Ануфрієва та ін. Київ, 2005. Вип. 3 (16). 2011. 588 с.
101. Тимошко Г.М. Управління формуванням професійного здоров'я педагогів. Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2015. Вип. 83. Част. 2.

- 224 с. С.102-107.
102. Тимошко Г.М. Управління формуванням професійного здоров'я педагогів. Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2015. Вип. 83. Част. 2. 224 с. С.102-107.
  103. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності : наказ МОН України від 10.12.2021 р. № 1340. URL: <https://bit.ly/3XRhd0W>
  104. Типові освітні програми. URL: <https://bit.ly/3EW5dlM>
  105. Удовицька Т. А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). Вища освіта України : теорет. і наук.-метод. часопис. Вип. 31. Т. VIII (50). Інститут вищої освіти НАПН України, 2013. 407-416.
  106. Управлінська діяльність керівника навчального закладу : [навч. посібн.]. Вінниця, 2018. 196 с.
  107. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. О.І.Пометун. Київ, 2020. 104 с.
  108. Фінанси : збірник тестових завдань. І. І. Біломістна. Харків : ХІБС УБС НБУ, 2010. 64 с.
  109. Хіміч О. П. Розвиток творчих здібностей особистості. Педагогічна майстерня. 2015. № 2. С. 43-47.
  110. Чепіль М. М., Дудник Н. З. Педагогічні технології. Навч. посіб. Київ : Академвидання, 2012. 224 с.
  111. Черкашина Т. В. Сучасні педагогічні практики: педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення: навчально-методичний посібник : для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2019. 162 с.
  112. Чернявська А. Емоційний інтелект – запорука успішного навчання. Молодь і ринок, 2012. № 12. С. 136-139.
  113. Шевчук А. С. Дитячі розваги і свята (у схемах, таблицях, визначеннях, сценаріях) : навч.метод. посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 336 с.
  114. Шевчук А. С. Формування навичок рефлексії у дітей: ранкова зустріч «Мистецький досвід». Музичний керівник. 2021. № 5. С. 4-7.
  115. Щербак О.І., Софій Н.З., Бович Б.Ю. Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, Лілея-НВ, 2014. 136 с.
  116. Як підвищити креативність? Тренінг, спрямований на формування креативності. Шкільний світ. 2007. № 23-24. С. 19-35.
  117. Яременко Н.В. Дозвіллезнавство. Навчальний посібник. Фастів. «Поліфаст».2007.459с
  118. Adizes I. Corporate Lifecycles: How and Why Corporations Grow and Die and What to Do about it. Englewood Cliffs., N.J.: Prentice Hall, 1989, 384 p.
  119. Boissard P. L'évaluation formative: un outil de progression. URL: <http://surl.li/ealag>
  120. Ehsan Taebi. Reflection in a Spontaneous World. URL: <http://surl.li/eakxc>
  121. Frost R. A Task-based approach.URL: <http://surl.li/eakxm>
  122. Heick.T. The Characteristics of a Highly Effective Learning Environment. URL: <http://surl.li/eakxu>
  123. Lesen, Schreiben, Hören, Spielen, Sprechen: Deutsch lernen im Internet. URL: <http://surl.li/eakxx>
  124. Sullivan, K. (2015). An Application of Family Stress Theory to Clinical Work with Military Families and Other Vulnerable Populations. Clinical Social Work Journal, 43(1), 89-97.

Додаткова література:

1. Абетка для директора. URL: <https://bit.ly/2YDTDXJ>
2. Андрющенко Т.К. Розвиток рефлексивної компетентності педагога: теорія і практика. Наук.-метод. посібник. Черкаси : КНЗ «ЧОІПОПП

ЧОР», 2022. 72 с.

3. Бех І. Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. Рідна школа. 2011. №8-9.
4. Бурдун В.М. Стратегічне планування. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П.Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.
5. Гоулман Даніел, Боярціс Річард, Маккі Енні. Емоційний інтелект лідера / пер. з англ. Валерія Глінка. 3-тє вид. К.: Наш Формат, 2021. 288 с.
6. Грицак Я., Комаров О. Шлях становлення української ідентичності. 2021 р. URL: <https://bit.ly/3ERW4L5>
7. Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Іщенко Т. Д., Мельничук Т. Ф., Чуприк Н. В., Анохіна А. П. Етика ділового спілкування. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 344 с.
8. Даниленко Л.І. Національно-патріотичне виховання учнів на уроках біології: метод. посібник / Л.І. Даниленко, С.О. Гончаренко, Т.В. Громова та ін. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2017. 79 с.
9. Державний стандарт базової загальної освіти : постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
10. Джежелей О., Коваленко О. Вчуся читати. Навч.-розвив. пос. для дітей Частина 1. Харків: Ранок, 2001. 144 с.
11. Для творчості дитини вірші, пісні, картини. Метод. посіб. / авт.-уклад.: Т.О.Піроженко, А. С. Шевчук. Київ : Вид. Дім «Слово», 2017. 128 с.
12. Єльнікова Г. Управлінська культура керівника загальноосвітнього навчального закладу. Управлінська компетентність. Київ, 2005. 128 с. (Б-ка «Шкільний світ»). С. 102-109.
13. Ісаєва Г. Метод проектів – ефективна технологія навчання. Підручник для директора. Київ : Плеяди. №9-10. 2005. С.4-10.
14. Керівництво з проведення інтерв'їв та супервізій / автор-упорядник Т. Артеменко. Черкаси, КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2021. 42 с. URL: <https://cutt.ly/dEUkz1u>
15. Коберник О. М. Проективна педагогіка і національна школа. Шлях освіти. 2006. № 7. С. 7-9.
16. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: <https://bit.ly/3Fjy05x>
17. Конституція України. Основний закон. Київ, 1996. URL: <https://bit.ly/3Wl5vu3>
18. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. URL: <https://bit.ly/3cp4kEx>
19. Копосов П. Нова українська школа : дидактичні особливості організації навчально-ігрової діяльності учнів 1-2 класів : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во «Фабула», 2021. 160 с.
20. Линьов К. Концепція розвитку закладу освіти: з чого починати (част. 1). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WMiLcW77tyM> .
21. Методичні рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти : наказ МОНУ від 13.07.2021 №813. URL: <http://surl.li/dyrzc>
22. Модельні навчальні програми. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/>
23. Моргун В.Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. Постметодика, 2010. № (6)97.С. 2-15.
24. Нова українська школа : дидактичні основи STREAM-освіти в початковій школі : навчально-методичний посібник /С.Вакарін. Київ : Саміт-книга, 2021. 144 с.
25. Нова українська школа : розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання : навчально-методичний посібник / І. Старагіна, В.Терещенко, А.Панченко. Харків : Соняшник, 2020. 176 с.

26. Нова українська школа : український правопису системі формування орфографічної компетентності в учнів початкової школи із застосуванням правил українського правопису : навчально-методичний посібник. / Н. Воскресенська, М. Коновалова, І. Літвінова, О. Якименко. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 160 с.
27. Нова українська школа зустрічає першокласників / авт.-уклад. Л. Добровольська, В. Андросова. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2018. 216 с.
28. Організація і надання першої медичної допомоги населенню в надзвичайних ситуаціях : навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. II-IV рівня акредитації / В. С. Тарасюк та ін.; ред. В. С. Тарасюк. Вінниця : Нова Книга, 2007. 144 с.: рис., табл.
29. Основи безпеки життєдіяльності в умовах бойових дій : методичні рекомендації для позашкільця / М-во освіти і науки України. Київ, 2022. URL : <https://bit.ly/3VVl00D>
30. Петрушкевич О. Ненасильницьке спілкування у школі – це міф чи реальність? URL: <https://bit.ly/3EWB2eB>
31. Підприємництво для школярів. Дія. Цифрова освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/pidpriemnictvo-dla-skolariv-modul-3>
32. Пітерсон Д. 12 правил життя. Як перемогти хаос/ пер. з англ. Дмитро Кожедуб. 3-тє вид. Київ: Наш формат, 2021. 384 с.
33. Половенко О. В. Безперервна освіта педагога за індивідуальною освітньою траєкторією : навчально-методичний посібник / О. В. Половенко, Л. М. Кірішко. - Кропивницький, 2018. - 60 с.
34. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2020 р. № 672 «Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/672-2020-%D0%BF#Text>
35. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 : наказ МОН України від 06.06.2022 № 527 (із змінами, внесеними згідно з наказом МОН України від 23.06.2022 №586). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>
36. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації новопризначених керівників закладів загальної середньої освіти : наказ МОН від 16.09.2022 № 817. URL: <https://bit.ly/3jkPBkS>
37. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності: наказ МОН України від 10.12.2021 № 1340. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://bit.ly/3XRhd0W>
38. Рай М. Компас цінностей. Уроки 101 країни про цілі, лідерство і життя. Yakaboo Publishing, 2021. 368 с.
39. Редько В. Г. Організація компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі. URL: <http://surl.li/eaqrB>
40. Розвиваємо громадянські компетентності з 1 класу / під заг. ред. Н.Бібік, М.Араджионі. Київ : ФОП «Парашин К.С.», 2018. 880 с.
41. С. 9-14.
42. Сухомлинський В.О. Сто порад учителям. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: в 5 тт. Київ: «Рад. школа», 1976. Т. 2. С. 600-601.
43. Удовиська Т. А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). Вища освіта України : теорет. і наук.-метод. часопис. Вип. 31. Т. VIII (50). Інститут вищої освіти НАПН України, 2013. С. 407-416.
44. Фасоля А. Читацька компетентність: що формуємо, що і як перевіряємо й оцінюємо. Дивослово, № 9. 2017. С. 8-15.
45. Фісун О. В. Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен. 36. наук. праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С.Сковороди. «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи», 2010. Вип. 34. С.133-139.
46. Хобзей Павло. Директор школи має вести колектив до змін. Освіта.ua. URL: <http://osvita.ua/school/reform/55280/>

47. Increasing motivation through students setting goal. URL: <http://surl.li/eakxv>
48. Pynoos Robert S. & Nader Kathi (1988). Psychological first aid and treatment approach to children exposed to community violence: Research implications. *Journal of Traumatic Stress*, volume 1, pages 445-473.
49. Stroebe, M., Schut, H. (2010). The dual process model of coping with bereavement: rationale and description, *Death Studies*, 23:3, 197-224. URL: <https://doi.org/10.1080/074811899201046>
50. What Is Flipped Learning? URL: <http://surl.li/eakyu>
51. Yarborough C. and FedescoH. Motivating Students. URL: <http://surl.li/earpm>